

Tarih ve Günce

Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi
Journal of Atatürk and the History of Turkish Republic
II/5, (2019 Yaz), ss. 509-516.

Geliş Tarihi: 13 Mayıs 2019

Kabul Tarihi: 31 Temmuz 2019

Kitap Tanıtımı/Book Review

**Bilal Kaymakçıoğlu, İvriz Köy Enstitüsü Anılarım, Ürün Yayınları,
Ankara, 2017, 167 sayfa, ISBN 605-9712-68-1.**

Yenal ÜNAL*

Köy Enstitüleri, köy çocuklarının öğretmen olarak yetiştirilmesi ve yine köylere öğretmen olarak atanması amacıyla açılmış olan, kendi devri göz önüne alındığında son derece gelişmiş çağdaş eğitim kurumlarıdır. 1940 ve 1954 yılları arasında aktif olarak hizmet vermiş olan bu müesseseler Türk kırsal kesiminin ayağa kaldırılmasında aktif bir rol üstlenmiştir. Bu okulların sunmuş olduğu yüksek disiplinli eğitim ve öğretim faaliyetlerinden geçen birçok köylü çocuğu hem iş imkânı elde etmiş hem de kazanmış olduğu bu donanımla hizmet ettiği köy okullarında adeta bir aydınlanma neferi olarak hizmet vermiştir.

Cumhuriyetin kurulmasını müteakip ülkenin hemen her alanda kalkındırılabilmesi adına önemli hamlelerin gerçekleştirildiği bilinen bir gerçektir. Çünkü cumhuriyet ülkede hemen her alanda yaşanan geri kalmışlıkla ciddi bir savaş içerisine girmiştir. Osmanlı Devleti'nden devralınan nüfusun yaklaşık % 85'lik bölümü köylerde yaşamaktadır ki bu köylerin çok büyük bir bölümünde de okul bulunmuyordu. Okulu bulunan az sayıdaki köye, kentlerden bulunup gönderilen belirli sayıdaki öğretmen de, köylerde tutunamamış ve başarılı olamamıştır.

* Doç. Dr. Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, yenalunal@yahoo.com.tr, ORCID ID: 0000-0002-4043-8424.

Bilindiği üzere köy insanının eğitim gereksinmesi sadece okur-yazarlık hususuyla sınırlı değildir. Hastalıklarla mücadele, tarım üretiminin modern yöntemlerle desteklenmesi ve köylünün günlük ve dönemlik bazı sorunlarının çözümü hususunda bir iradenin ortaya koyulması gerekmektedir. Milli Mücadele'nin ağır yükünü çeken köylülerin, cumhuriyetin faziletlerinin de tam olarak farkına varmaları diğer bir ifadeyle ülke yönetiminde söz sahibi olabilmeleri ve sahip oldukları haklardan yararlanabilmeleri hususu Cumhuriyetin temel felsefelerinden biri olmuştur. Bu nedenle köylünün dilinden birebir anlayacak ve bir aydın donanımıyla yine onları aydınlatacak yeni bir insan sınıfına ihtiyaç duyulmuştur. İşte bu aydın sınıfı köylünün içinden çıkmıştır.

Yukarıda ifade edilen gereksinimi çok erkenden anlayan ve bir köylü çocuğu olan eğitimci İsmail Hakkı Tonguç Bey, Köy Enstitüsü sisteminin hem kuramcısı hem de kurucusu olmuştur. Onu, Atatürk'ün eski kurmaylarından Milli Eğitim Bakanı Saffet Arıkan göreve getirmiştir. Sonraki Bakan Hasan Ali Yücel de onun bu girişimlerine sahip çıkmıştır. Saffet Arıkan, döneminde İsmail Hakkı Tonguç Bey, İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne atanmıştır. İsmail Hakkı Tonguç, önce ciddi bir köy incelemesi yaparak rakamları ve eski yapıları değerlendirmiş, 20 yıllık bir plan taslağı hazırlamıştır. Bu plana göre 1954 yılına kadar öğretmen, koruyucu, tarım teknisyeni ve sağlık hizmetleri ulaşmamış köy kalmayacaktır. Fakat bu planı gerçekleştirmek için adına köy enstitüsü denilen kurumların ihdası gerçekleştirilecektir. Bunun için de her şeyden önce, açılacak enstitülere okuryazar köy çocuğu ve öğrenci bulmak gerekecektir. Tonguç, klasik eğitimcilerin direnişlerine karşın ilk olarak askerliğini yapmış okuryazar gençlerden seçtiği bir grubu, "eğitmen" sanıyla köylerde "geçici öğretmen" sıfatıyla görevlendirmek amacıyla, 1936 yılında Eskişehir'in Çifteler Çiftliği'nde dört aylık bir kurs açtırmıştır. Kursların başarılı olması üzerine kısa süre içinde ülkenin başka yerlerinde de kurslar açılarak çoğaltılmıştır. Eğitim adayları, açılacak köy enstitülerinin ilk binalarını da yapmışlardır. Bu ilk uygulamadan olumlu sonuç alınınca, 11 Haziran 1937'de çıkartılan "Köy Eğitimcileri Kanunu" ile eğitimciye yasal işlerlik kazandırılmıştır. Fakat zamanla eğitim kursları ile köylerde ilköğretim düzeyinde bir öğretimin sürdürülemediği düşünülerek 3704 sayılı yasa ile "Köy Öğretmen Okulları"nın açılması öngörülmüştür. Köy eğitim kursları ve köy öğretmen okullarının başarılı olması, artık eğitimde nasıl bir yol izlenmesi gerektiğini açıkça ortaya koymuştur. İsmet İnönü, Atatürk'ün başlattığı eğitim seferberliğinin devam edeceğini ve köylerde eğitimin aksamayacağını çeşitli konuşmalarında dile getirmiştir. İsmet İnönü'nün

Cumhurbaşkanı seçilmesinden bir buçuk ay sonra, Celal Bayar kabinesinde Milli Eğitim Bakanı olan Saffet Arıkan'ın sağlık nedenlerinden dolayı bakanlıktan ayrılması üzerine yerine 28 Aralık 1938'de Hasan Ali Yücel atanmıştır. Hasan Ali Yücel, İsmail Hakkı Tonguç'a başladığı işleri birlikte sürdürmelerini rica etmiş ve Tonguç da İlköğretim Genel Müdürü olarak Hasan Ali Yücel'in yanında yer almıştır. Sistem üzerinde anlaşılan Bakan Yücel ile Genel Müdür Tonguç, Cumhurbaşkanı İnönü'nün de desteğini alarak başlatılan çalışmaları hızlandırmışlardır. Nitekim 17 Nisan 1940 tarihinde Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel tarafından 3803 sayılı "*Köy Enstitüleri Kanunu*" ile Köy Enstitüleri açılmıştır. 1941'de, 4274 sayılı yasa ile de köylerde çalışacak sağlık memuru ve ebelerin bu okullarda yetiştirilmelerine karar verilmiştir.¹

Bu kanun kapsamında 1940 yılında 14 okul kurulmuştur. Bunlar: İzmir-Kızılcıullu, Eskişehir-Çifteler, Kırklareli-Kepirtepe, Kastamonu-Gölköy, Malatya-Akçadağ, Antalya-Aksu, Samsun-Akpınar, Adapazarı-Arifiye, Trabzon-Beşikdüzü, Kars-Cılavuz, Adana-Düziçi, Isparta-Gönen, Balıkesir-Savaştepe, Kayseri-Pazarören'dir. 1941 yılında Ankara-Hasanoğlan ve Konya-İvriz'de 2 okul, 1942 yılında Sivas-Pamukpınar ve Erzurum-Pulur'da 2 okul, 1944 yılında Diyarbakır Ergani-Dicle ve Aydın-Ortaklar'da 2 okul ve 1948 yılında Van-Erciş'te 1 okul kurularak sayıları 1948 yılında 21'e ulaştırılmıştır.

Bu okullardan biri olan ve 1941 yılında açılmış bulunan Konya Ereğli İvriz Köy Enstitüsü, başta Konya yöresi olmak üzere çevre illerden gelen birçok öğrencinin eğitim ve öğretim imkânı yakaladığı kurumlarından biri olmuştur. Üzerine inceleme yazısı kaleme aldığımız "*İvriz Köy Enstitüsü Anılarım*" başlıklı eserin yazarın Bilal Kaymakçioğlu da adı geçen bu enstitüde öğrenim görmüştür. Yıllar sonra yaşadıklarını oldukça kıvrak bir dille okuyucu ile buluşturan yazarın fevkalade önemli bazı bilgileri yok olmaktan kurtardığını bu noktada ifade etmeliyiz. Araştırmamız kapsamında bu eser genel hatlarıyla incelenmiş olup yine eserin içeriği hakkında çeşitli değerlendirmeler ortaya koyulmuştur.

Adı geçen eser toplam 167 sayfadan müteşekkildir. Eserde içindekiler bölümü yer almamaktadır. Kitabın başında yazarın okuyucuyu tatmin edici nitelikte bir özgeçmişine yer verilmiştir. Akabinde yazarın anıları için yazmış olduğu önsöz yer almıştır. Erdal Atıcı tarafından kaleme alınan "*Bir Öğretmen*

¹ Ayrıntılı bilgi için bk. Hüseyin Karakuş, *100 Soruda Köy Enstitüleri*, Sistem Ofset, Ankara, 2014, s. 23-28.

Destanı" takdim yazısından sonra "*İvriz Köy Enstitüsü Anılarım*" başlıklı bölümden itibaren muhtelif alt başlıklar altında yazar anılarını okuyucuyla paylaşmıştır. Bu kapsamda ilkökul öğretmeninin vasıtasıyla enstitüye nasıl önerildiği, yokluk içindeki bir ailenin Karaman'dan Ereğli'ye kayıt olmak için yapmış olduğu seyahati, bu seyahatin gelişi ve gidişi sırasında yaşanan müşkülâtlar, yazarın beş yıl boyunca yaşadığı öğrenim tecrübeleri ve sonunda öğretmen olarak mesleki hayatına başlaması gibi konular oldukça akıcı bir üslupla okuyucu ile buluşturulmuştur. Kitabın sonunda içerikte verilen bilgileri aydınlatıcı nitelikte bazı fotoğraflara ve belgelere yer verilmiştir.

Eserin yazarı Bilal Kaymakçioğlu, 12 Mayıs 1931 tarihinde Karaman'ın Taşkale (Kızıllar) köyünde dünyaya gelmiştir. İlkokulu kendi köyünde ikmal etmiş ve ilkökul öğretmeninin gayretiyle 12 Mayıs 1946 tarihinde İvriz Köy Enstitüsü'ne girmiştir. Bu okulda 21 Haziran 1951 tarihinde mezun olarak öğretmen olmuştur. 30 Eylül 1951 tarihinde Konya Ereğli Berendi Köyü'ne tayin olmuş ve bu köyde üç yıl görev yapmıştır. Akabinde 15 Ekim 1954 tarihinde kendi köyü olan Karaman'ın Taşkale Köyü'ne tayin olmuştur. Bu köyde 12 yılda toplam 80 öğrencisini İvriz Öğretmen Okulu'na göndermiş ve onların öğretmen olmalarına katkı sağlamıştır. 15 Ekim 1966'da Karaman'ın Mümine Hatun İlkokulu'na ve 15 Ekim 1976'da İstiklal Okulu'na nakil olmuştur. 8 Eylül 1986 tarihinde Selçuk Üniversitesi Niğde Eğitim Yüksek Okulu'nu bitirmiştir. 15 Ekim 1991 tarihinde İstiklal İlkokulundan emekli olmuştur.

Kaymakçioğlu'nun eserinde ilkökul yıllarından başlayıp öğretmen olarak atanmasına kadar olan sürece ilişkin birçok alt başlık bulunmaktadır. Konu kapsamında bu başlıklar altında yazar o döneme ilişkin olarak yaşadığı hayat tecrübelerini kaleme almıştır. Bununla birlikte eserin özellikle "*İlk Mektup*"² başlıklı bölümünde verilen bilgiler bu bölüme kadar verilen bilgilerin bir özeti konumunda olduğu gibi 1946 yılı Türkiye kırsal kesiminin panoramasını sunması açısından da değerli bilgileri ihtiva etmektedir. Bilal Kaymakçioğlu'nun babası Abdurrahman Bey bir İstiklal Harbi kahramanıdır. Milli Mücadele yıllarında beş yıl cephede bulunmuştur. Savaşın nihayetinde köyüne dönmüştür. Oğlu Bilal'i, İvriz Köy Enstitüsü'ne kayıt ettirdikten sonra memleketine dönen ve bu dönüş sürecinde yaşadıklarını bir mektupla oğluna anlatan Abdurrahman Bey, aslında oğlunun okuluna sıkı sıkıya sarılabilmesi adına bu mektubu kaleme almıştır. Ancak farkında olmadan 1940'lı yılların

² Bilal Kaymakçioğlu, *İvriz Köy Enstitüsü Anılarım*, Ürün Yayınları, Ankara, 2017, s. 67-74.

Türkiye'sinin sosyal ve ekonomik vaziyeti hakkında fevkalade mühim bir fotoğrafı da çekmiştir. Bu açıdan bakıldığından bu bölüm esere ciddi bir zenginlik katmaktadır. 1946 yılında yaşanan olaylar üzerine inşa edilen ve çok mühim bilgileri ihtiva eden bu mektupta şu bilgilere yer verilmiştir: "Ciğer Kşem Oğlum Bilal. Senden ayrırlalı beş gün olmasına rağmen seni çok özledim. Bu nedenle köye gitmeden zarf kğit alarak handa sana bu mektubu yazıyorum. Mektubu bitirince postaneye atıp, handa kalmadan bu gece köye gideceğim. Mektubumu sonuna kadar okuyunca, neden köye gitmeden yazdığımı anlayacaksın. Sen bunu anlayacak kadar akıllı ve zekisin. Oğlum Bilal, senden ayrıldıktan sonra Müdür Beyin yanına geldim. Kamyonu boşaltmışlar beni bekliyorlarmış. Müdür Bey 'geldin mi? Amca atla kamyonu sen o kadar yola yrmeyesin diye biraz bekledik' dedi. Kamyona bindim. Ereğli istasyonuna, kamyonu yk yüklenecek yere geldik. Kamyon durdu. Müdür Bey şoför mahallinden indi. 'Babacığım bugün vakit geçti. Daireler kapanmak üzere sen otele git. Bugün yat yarın sabah dokuzda adliyeye git. Noter işlerini Adliye Başkatibi yapar. Ona söyle. Belki ocuk yok diye yapmak istemeyebilir. Müdür Bey gönderdi. Birkaç güne kadar çocuğu gönderip senedi aldıracaklar de, senedi yaptır. İmza et git. Biz çocuğunu gönderir o da imza eder senedi aldırırız' dedi. Kamyondan indim. Doğruca seninle kaldığımız hana gittim. Handa yattım. Sabah kalktım. Saat dokuzda adliyeye vardım. Başkatibi gördüm. İvriz Köy Enstitüsü'nün müdürünün gönderdiğini ğrenci noter senedi yaptıracağımı birkaç güne kadar çocuğu gönderip senedi aldıracaklarını söyledim. Başkatip 'Amca benim iki saat duruşmam var. Saat on birde gel senedi yapalım. İster burada otur. İster on bire kadar gez gel' dedi. Saat on bire kadar Adliye etrafında dolaştım. On birde Başkatibin odasına vardım. Başkatip de duruşmadan çıkmış odasına gelmiş. Kapıyı vurdum içeriye girdim. Başkatip 'Gel amca' dedi. Senedi yaptı on beş liralık pul yaşıştırdı. Bana imza ettirdi. On beş liraya verdim. Bana  buçuk lira kaldı. Başkatip 'İçin tamam gidebilirsin' dedi. Saat on ikiye gelmişti. Birde posta treni vardı. Trene yetişmem lazımdı. Adliyeden ıktım. Biraz hızlı yürüyerek istasyona geldim. Tren gelmesine çeyrek saat vardı. Biletler veriliyordu. Ben de sıraya girdim. Sıram gelince Karaman'a bir liraya bilet aldım. İki buçuk liram kalmıştı. Bileti parayı cüzdana koydum. Cüzdanı ceketin koyun cebine kattım. Treni beklemeye başladım. Saat birde posta treni geldi. İstasyon çok kalabalık idi. Tren fazla durmazdı. Onun için çabuk binmek gerekli idi. Tren fazla durmazdı. Onun için çabuk binmek gerekli idi. Millet Tren kapılarına koşuyordu. Bende koştum zor ktek bir kapıdan trene bindim. Tren de hareket ddğnn çaldı. Birkaç kompartıman kapısını açtım. Kompartımanlar dolu idi. Bir kompartıman kapısını daha açtım. Kompartıman odaları altı kişilik idi. Kompartımanın bir tarafında üç kişi bir tarafında iki kişi vardı. Bir kişilik boş yer vardı. Selam verdim 'Boş yer var mı?' dedim. O boş yere 'Otur baba' dediler. İeridekilerin hepsi benden gençlerdi. Boş yere oturdum. Kapıyı kapadım. Biraz sonra kapı açıldı. Biletçi gelmişti. Elinde biletleri

delmek için bilet kontrol makası vardı. Biletler dedi. Benim yüzüme baktı diğer yolcuların biletleri Ereğli'ye gelmeden kontrol edilmişti ki hiçbiri bilet çıkarmadı. Elimi ceketin koyun cebine soktum. Aman yarabbi cebimde cüzdan yoktu. Trene kapıdan binerken cüzdanı cebimden yankesiciler çekmiş olacaktı. O heyecanla, elimi ceketin diğer koyun cebine soktum cüzdan yok. Ceketin dış ceplerine baktım. Ne yapacağımı şaşırđım. Pantolonun ceplerini aramaya başladım. Nasıl oldu da cüzdanı çaldırılmıştım. Cüzdan içindeki tren bileti ve iki buçuk liram çekilmişti. Biletçi 'Hadi baba seni bekliyorum' titrek yavaş bir sesle 'Bileti iki buçuk liram paramı cüzdanla beraber cebimden çekmişler.' dedim. Biletçi yüzüme baktı biraz yüksek sesle 'Yalan söylüyorsun. Sen bilet almadın kaçak bindin. Ya cezalı olarak benden bilet alırsın, ya da önümüzdeki Böğecik istasyonuna varınca seni trenden indiririm' dedi. 'Beyefendi ben asla yalan söylemem ben Karaman'ın Kızıllar (Taşkale) köyündenim. Köyüm Karaman'a 50 km uzaklıkta benim oğlum Ereğli İvriç Köy Enstitüsü'ne öğrenci olarak istediler. Perşembe sabahı köyümden oğlumla beraber yola çıktım. Akşam namazı Karaman'a geldik. Handa yattık hayvanımı hana bağladım. Cuma günü Maarif Memurluğuna gittik işlemleri tamamladık. Maarif memuru 'Cumartesi Ereğli'ye gitmeyin. Cumartesi öğlen tatili sizde öğleden sonra varırsınız. Pazartesi gidin' dedi. Pazartesi Ereğli'ye geldik. Salı günü oğlum okula kayıt yaptırdım. Bugün çarşamba günü noter senedi yaptırdım. 20 liram vardı 15 lirasını notere pul parası verdim beş liram kaldı onun 150 kuruşuna çorba içtim. Ereğli-Karaman arası bilet bir lira bir liraya da bilet aldım. İki buçuk liram kalmıştı. Trene binerken biletimle beraber, iki buçuk liramı çektirdim. Karaman'da bugün yedi gündür Eşeğim handa bağlı, Hancıya emanet ettim. Sen beni Böğecik'te indirirsen, ben Karaman'a iki günde varırım. Cebimde param yok iki gün ben ne yaparım. Sen beni Karaman'a kadar götürdüğünde devletin zararı yok ki neden dersin bileti aldım parayı verdim. Bilet çalındı ama parası istasyonda kaldı. Yani devletin bunda zararı yok. Param olsa bir daha veririm. Ne çare ki yok. Gel etme, gitme beni indirme. Eğer üstlerinden korkarsan beni Şefine veya kondoktora götür. Ben derdimi onlara anlatayım onlar bu adamı indir derlerse indir. Hiç olmazsa vicdan azabı çekmezsin.' Biletçi 'Bana maval okuma ben tren Böğecik'e yaklaşınca gelip seni trenden indireceğim. Seni amirlerime filan götürmem. Ne yapacağımı ben bilirim' dedi. Kompartımandan çıktı gitti. Ne yapalım başa gelen çekilir. Trenin Böğecik'e gelmesini beklemeye başladım. Biletçi gittikten sonra benim yanı başımda oturan iyi giyimli tahminim otuz, otuz beş yaşlarında görünen beyefendi 'Amca kaç yaşındasın?' 'Kırk beş' 'O zaman sen İstiklal savaşına katıldın.' 'Bin üç yüz on beş doğumluyum, Bin dokuz yüz on sekizde on yedi yaşında asker oldum. Beş yıl hiç izine gelmeden İstiklal savaşına katıldım. Cumhuriyet kurulduktan sonra teskere aldım geldim' Genç adam, 'Şu hale bak. Hiç izin yapmadan beş yıl askerlik yap. İstiklal harbine katıl vatani düşmanlardan kurtar. Trene binerken biletini ve paramı çaldir. Devletin treninden kendini bilmez memur bozuntusu indirsin. Ne günlere kaldık, Allah'ım' dedi. Tren Böğecik'e yaklaştı. Trenin hızı yavaşlamaya

başladı kompartımanın kapısı açıldı. Biletçi içeriye girdi. Yüzüme baktı. Sert bir sesle ‘Kalk, eşyan varsa al. Burası küçük bir istasyon tren beş dakikadan fazla durmaz kapıya hazır olacağız seni indireceğim. nce Böğecik’e gelince seni indireceğim demişti. Blöf yapıyor sanmıştım. Devletin treninden yaşlı bir adam dağın başında indirilmez diye düşünüyordum. Ama bileti ciddiymiş, yapılacak bir Őey kalmamıştı. Kavga yapamazdım. İndireceksen kalkmıyorum. Beni sürüyerek götür kapıdan at da diyemezdim. Ne kadar paramı biletimi ektirsem param kalmasa da erkeklik gururum vardı. Bak kardeşim ciddi misin? Gerçi sana kardeşim denmez ama ismini bilmediğim için kardeşim dedim. ‘Ciddi olmasam tren durmadan gelir miydım, kalk oflayıp durma’ Yapacağım bir Őey kalmamıştı. İstemiye İstemiye kalkmaya çalıştım. Gözlerim yaşardı ama metanetime bozmadan ayağa kalktım. Birden kompartımanı sarsan bir ses ‘Otur Amca ben burada varken seni kimse kaldıramaz’ dedi. Pantolonumdan çekti yanı başına oturttu. ‘Bana bak memur bozuntusu karşındaki trenden atacağın adam beş sene izine gelmeden askerlik yapmış, İstiklal Savaşına katılmış, yurdu kurtaranlarla omuz omuza savaşmış Cumhuriyet kuruluncaya dek vatan bekçiliği yapmış, sen bugün bu trende parayla alışıyorsan bunların sayesinde. Bu adam biletini iki buçuk lirasını cüzdanı ile yankesiciye aldırmış. Bu adamı bir de yalancılıkla suladın. Sende hiç kafa, zekâ yok. Bu adamın doğru söylediği belli, param neden elli veya yüz liram vardı demedi de iki buçuk liram vardı dedi. Bu adam sana her türlü yolu gösterdi. Beni amirlerine götür dedi. Onu da kabul etmedin. Sen ne oldum delisisin. Kes bu amcanın cezalı biletini kaç kuruşsa parasını benden al dedi.’ Hay, Allah senden razı olsun, Allah, ne muradın varsa versin. Beni bu cehennem azabından kurtardın dedim.’ Utanmasam elini pecektim. ‘Bir Őey değil amca. Ben senin durumuna dşsem sen de benim yaptığımı yapardın. İnsanlık lmedi ya. Yalnız bunlar insan değil, insan kılığında yaşayan yaratıklar.’ Biletçi bileti kesti, parasını aldı. Beklemeden hızla kapıdan ıktı. Bir daha da Karaman’a kadar bizim yanımıza gelmedi. Kompartımanın içinde bir sessizlik kmışt. Kimse benim durumumdan bir kelime konuşmuyordu. Tren, Ağızboğaz, Ayrancı, Su durağını geçti. Karaman’a yaklaşınca benim biletimi alan delikanlı cebinden bir kâğıt iki buçuk lira çıkardı. ‘Al amca, şu parayı handan hayvanını kurtar, köyüne git. Bir de Karaman’da para arama.’ ‘Sağol yavrum. Sen yapacağını yaptın. O parayı alamam. Ben Karaman’da işimi hallederim.’ dedim. Delikanlı parayı zorla cebime koydu. Trende Karaman’a gelmişti. Ayağa kalktım. Delikanlı da kalktı, kucaklaştık. Helalleştik, kompartımanın içindekilerle de tokalaştık, ayrıldık. Ben tren kayboluncaya kadar arkalarından baktım. Haydi, oğlum gle gle Allah işini rast getirsin. Allah her Őeyini gönlüne göre versin dedim. Benim duamu o duymadı amma, Allah’ın duyduğuna inanıyorum. İstasyondan hana yürüyerek geldim. Hanın ahırına girdim. Hayvanın bahnisinde samanun kesmiği bile kalmamıştı. Hancıdan biraz saman istedim. Hayvanı suladım. Samanı hayvanın bahnisine döktüm. Hancıya hayvan için yedi günlük onar kuruştan 70 kuruş ikimize dört günlük 80 kuruş dedim. Dükkândan 10 kuruşa bir zarf iki dosya kâğıdı aldım.

Sana bu mektubu yazdım. Postaneye 15 kuruşluk pul yapıştırdım. Bu mektubu yazmamda ki amaç çektiklerimi birine anlatıp rahatlamam içindi. En doğrusu sana yazıp rahatladım. O adamın verdiği iki buçuk liradan han parasını, posta parası verince 75 kuruş kalmıştı. İki ekmek aldım. Hayvanı handan çıkardım. Güneş batma zamanı köyün yolunu tuttum. Sabaha köye varırım herhalde. Mektubu zarfa koydum. Çok rahatladım. Çektiklerimi seninle paylaştığım için. Oğlum dersine iyi çalış selam eder gözlerinden öperim. Baban Abdurrahman.”³ Bilal Kaymakçioğlu’nu oldukça müteessir ettiği anlaşılan bu mektup, onun beş yıllık enstitü hayatında son derece başarılı olmasına katkı sağlamıştır. Nitekim yazar 1946 yılında girdiği İvriz Köy Enstitüsü’nü 1951 yılında “İyi” derece ile ikmal etmiştir.

Kaymakçioğlu eserinin ilerleyen sayfalarını büyük oranda okulda yaşadığı olaylara ayırmıştır. Enstitülerin kuruluş yıl dönümü olan 17 Nisan’ın nasıl kutlandığı, okulda eğitim ve öğretim faaliyetlerinin nasıl yürütüldüğü, ilkelerin, kuralların nasıl uygulandığı, ders içeriklerinin nasıl oluştuğu, Âşık Veysel’in okulda verdiği müzik derslerinin önemi, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç’un okulu ziyaretleri, okulun bitmesi ve öğretmen olarak vazifeye atılması yazarın üzerinde durduğu önemli konular olarak ön plana çıkmıştır.

Bir bütün halinde değerlendirildiğinde Bilal Kaymakçioğlu tarafından kaleme alınan “İvriz Köy Enstitüsü Anılarım” başlıklı eser Karaman’ın Taşkale köyünden çıkan ve başarılı olması hasebiyle ilkokul öğretmeni tarafından İvriz Köy Enstitüsü’ne önerilen bir köylü çocuğunun yaşadığı hayat tecrübelerini ihtiva etmektedir. Ancak bu hayat tecrübeleri ve okulda almış olduğu eğitim ve öğretim faaliyetleri o devrin sosyal, ekonomik ve eğitim faaliyetleri hakkında da kaybolmaya yüz tutmuş birçok bilgiyi günümüze aktarmaktadır.

Tarihçilikte anılar ve hatıralar birincil ya da ikincil el kaynaklar olarak kabul edilmezler. Fakat köy enstitüleri konusu söz konusu olduğunda bu kaidenin yine de geçerli olduğu düşünülebilir mi?

³ Bilal Kaymakçioğlu, *a.g.e.*, s. 68-74.